

การกำหนดปัญหาการวิจัย

1. แหล่งที่มาของปัญหาการวิจัย

การกำหนดปัญหาการวิจัย เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการวิจัยที่นับว่ามีความสำคัญมากที่สุด การทำวิจัยจะยากหรือง่ายก็อยู่ที่ปัญหา ถ้าปัญหาการดำเนินการหาคำตอบก็จะยากไปด้วย ปัญหาง่ายการดำเนินการหาคำตอบก็จะง่ายตาม วิธีการให้ได้มาซึ่งปัญหาการวิจัยนั้นผู้วิจัยแต่ละท่านได้มาจากแหล่งของปัญหาต่างๆ ไม่เหมือน แต่ประมวลแล้วจะมาจากแหล่งต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1. จากทฤษฎีต่างๆ ที่ผู้วิจัยสนใจ เมื่อนักวิจัยได้ศึกษาทฤษฎีบางทฤษฎีแล้วเกิดมีข้อสงสัยว่า ถ้าใส่ตัวแปรบางสิ่งบางอย่างเพิ่มเติมลงไปในตัวทฤษฎีแล้ว น่าจะทำให้ทฤษฎีสามารถนำไปอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น หรือผู้วิจัยบางท่านมีข้อสงสัยว่าทฤษฎีที่กำลังศึกษาอยู่นี้สามารถที่จะนำไปใช้ได้จริงหรือไม่ ในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป เช่น บางทฤษฎีสามารถใช้อธิบายกับคนในประเทศของเขาได้ แต่ถ้านำมาใช้อธิบายกับคนในประเทศของเราจะได้หรือไม่ หรือทฤษฎีนี้ใช้ได้กับเด็กในเมือง ถ้าใช้กับเด็กชนบทจะใช้ได้ผลหรือไม่ เป็นต้น

2. จากประสบการณ์ของผู้วิจัยเอง ซึ่งเป็นประสบการณ์โดยตรงจากการปฏิบัติงาน จากการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม หรือจากการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้วิจัยเองเกิดข้อสงสัยอยาก รู้คำตอบ เช่น สงสัยว่าทำไมคนเราจึงกระทำผิดกฎหมายบ้านเมืองกันมาก แต่พอถูกจับได้ก็จะปฏิเสธว่าไม่ได้ทำผิดอะไร มี แต่ต่อมามีพยาน หลักฐาน ยืนยันแน่นอนหาต้นไม่หลุดจึงจะยอมรับผิด ลักษณะอย่างนี้เป็นเพราะสาเหตุใด

3. จากงานเขียนทางวิชาการของคนอื่นๆ ผู้วิจัยจะต้องอ่านข้อเขียนทางวิชาการมากๆ จากวารสารหรือบทความต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การอ่านครั้งแรกอาจสนใจแบบกว้างๆ ก่อนและจะแคบเข้าตามลำดับและการศึกษาเอกสารหรือบทความก็จะเจาะจงเฉพาะเรื่องมากขึ้น

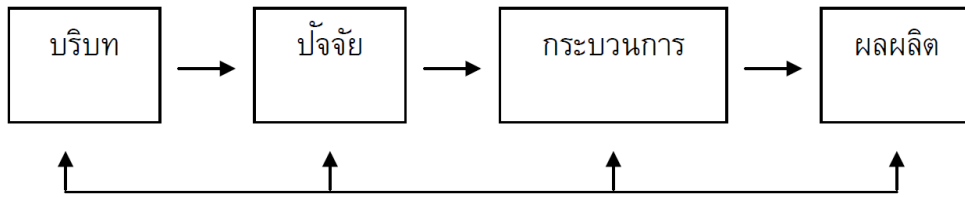
4. จากข้อเสนอแนะในวิทยานิพนธ์หรืองานวิจัย ซึ่งในบทท้ายของรายงานการวิจัยจะมีข้อเสนอแนะของผู้วิจัยไว้ว่าควรจะทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องอะไรต่อจากงานวิจัยของเขาหรือในงานวิจัยของเขายังขาดอะไรที่ยังไม่ได้ศึกษาที่น่าจะศึกษาเพิ่มเติม ข้อเสนอแนะเหล่านี้เราสามารถนำมากำหนดเป็นปัญหาวิจัย หรือหัวข้อวิจัยได้เลย หลังจากนั้นผู้วิจัยต้องไปศึกษารายละเอียดจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อทำความเข้าใจปัญหาวิจัยหรือหัวข้อวิจัยให้ชัดเจนขึ้น

5. จากบทคัดย่อของวิทยานิพนธ์หรืองานวิจัย หน่วยงานที่มีการทำวิจัยไว้มากๆ จะมีบทคัดย่อของงานวิจัยจัดเก็บไว้เป็นรูปเล่มหรือเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นคว้า บทคัดย่อเหล่านี้จะช่วยให้เราได้แนวทางในการทำวิจัย หรือเรื่องที่จะทำวิจัย ซึ่งเราอาจจะทำวิจัยปัญหาเดิมเพื่อตรวจสอบผลเนื่องจากทำวิจัยมาหลายปีแล้ว หรือเปลี่ยนประชากรการวิจัยใหม่ นอกจากนี้บทคัดย่อยังช่วยให้ผู้วิจัยได้รู้ว่าการทำวิจัยเรื่องอะไรไปบ้างแล้ว เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในกรณีที่ผู้วิจัยต้องการทำวิจัยเรื่องใหม่ๆ

6. **จากการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ** โดยที่ผู้วิจัยไปขอคำปรึกษาหรือจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ หรือมีชื่อเสียงในศาสตร์ที่ตนเองสนใจจะทำวิจัย ซึ่งอาจจะปรึกษาผู้เชี่ยวชาญคนเดียวหรือหลายๆ คน แล้วนำแนวคิดต่างๆ มาประมวลเข้าด้วยกันเป็นหัวข้อการวิจัยอีกทีหนึ่งก็ได้

7. **จากองค์กรหรือหน่วยงานที่ต้องการใช้ผลงานวิจัย** ซึ่งมีหน่วยงานทั้งของรัฐ และเอกชนมีหลายหน่วยงานที่ต้องการใช้ผลงานวิจัยในการบริหารงานในหน่วยงานของตนเอง แต่ไม่ได้ทำวิจัยเอง จะให้คนในหน่วยงานอื่นทำให้ โดยจะกำหนดหัวข้อวิจัยหรือปัญหาวิจัยมาให้ หรือให้ผู้วิจัยกำหนดปัญหาวิจัยเองก็มี พร้อมทั้งมีงบประมาณจัดสรรมาให้เสร็จ เช่น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นต้น

8. **จากการวิเคราะห์ระบบ** ซึ่งระบบจะมีส่วนประกอบดังนี้

ในการวิเคราะห์ระบบเพื่อหาปัญหาจะเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ **ผลผลิต** ก่อนถ้าพบว่าผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามเป้าหมายหรือตามเกณฑ์ ขึ้นต่อมาผู้วิจัยก็จะวิเคราะห์หาสาเหตุจาก**กระบวนการ** เพื่อจะวิเคราะห์ว่าเกิดจากกระบวนการหรือปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง ต่อมาก็จะมาวิเคราะห์ **ปัจจัย** ว่ามีปัจจัยพร้อมเพียงพอหรือไม่ ได้แก่ เงิน คน วัสดุอุปกรณ์ ขึ้นต่อมาจึงมาวิเคราะห์ **บริบท** โดยพิจารณาสภาพแวดล้อมต่างๆ ว่าเอื้ออำนวยต่อการดำเนินการเพียงใด เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทุกองค์ประกอบของระบบแล้วสุดท้ายก็ต้องสรุปว่าปัญหาที่ทำให้ไม่ได้ตามเป้าหมาย จึงจะมากำหนดหัวข้อที่จะวิจัย วิธีการอย่างนี้เหมาะสำหรับการทำวิจัยและพัฒนา หรือการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน

2. การกำหนดปัญหาและประเมินปัญหาการวิจัย

ปัญหาในความหมายนี้การทำวิจัยเพื่อหาคำตอบจะทำวิจัยที่เรียกว่า การวิจัยและพัฒนา (Research and development)

การกำหนดปัญหาการวิจัย ปัญหาการวิจัยแบ่งได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

2.1 **ปัญหาการวิจัยทั่วไปหรือปัญหาระดับกว้าง** เป็นข้อสงสัยอยากจะรู้ของผู้วิจัยในลักษณะต่างๆ ไปไม่เฉพาะเจาะจง ตัวอย่างเช่น อยากจะรู้ว่าข้าราชการครุมีความคิดเห็นต่อการปฏิรูปการศึกษาอย่างไร การกำหนดปัญหาการวิจัยทางการวิจัยเราเรียกว่า **หัวข้อวิจัย** หรือ **ชื่อเรื่องวิจัย** ซึ่งมีข้อแนะนำในการเขียนหัวข้อวิจัยดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยต้องบอกให้ได้ว่าประเด็นหลักที่สำคัญที่เราจะทำวิจัยคืออะไร หรือตัวแปรที่สำคัญที่จะทำวิจัยคืออะไร จากตัวอย่างของปัญหาข้างต้นประเด็นหลักที่เราจะทำวิจัยคือ **ความคิดเห็นต่อการปฏิรูปการศึกษา และสมรรถนะด้านการขายที่จำเป็น**

2.1.2 กำหนดหัวข้อวิจัยหรือชื่อเรื่องวิจัย โดยให้คำนึงถึงหลักการดังนี้

- 1) ชื่อหัวข้อหรือชื่อเรื่องต้องระบุตัวแปร หรือสิ่งที่จะวิจัย
- 2) ชื่อหัวข้อหรือชื่อเรื่องต้องระบุประชากรในการวิจัยด้วยว่าเป็นใคร

3) ชื่อหัวข้อหรือชื่อเรื่องอาจจะระบุวิธีการวิจัยไว้ข้างหน้าตัวแปรหรือข้างหน้าสิ่งที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้ในการทดลอง ด้วยก็ได้ เช่น การสำรวจ การศึกษา การเปรียบเทียบ การทดลอง การพัฒนา เป็นต้น

2.2 ปัญหาการวิจัยเฉพาะเจาะจงหรือปัญหาการวิจัยในระดับแคบ จากปัญหาการวิจัยในระดับกว้างๆ ผู้วิจัยก็อาจจะมีปัญหาหรือข้อสงสัยย่อยๆ อีกที่เรียกว่าปัญหาการวิจัยเฉพาะเจาะจง ทุกปัญหาในหัวข้อ *วัตถุประสงค์ของการวิจัย* (บางสถาบันเรียกว่าประเด็นปัญหาการวิจัย) ซึ่งจะเขียนเป็นประโยคบอกเล่าโดยจะมีคำว่า เพื่อศึกษา เพื่อสำรวจ เปรียบเทียบ วัตถุประสงค์ของการวิจัยจะมีจำนวนกี่ข้อก็ได้ขึ้นอยู่กับประเด็นปัญหาการวิจัย หรือข้อสงสัยของผู้วิจัย แต่ก็จะต้องสอดคล้องกับปัญหาการวิจัยทั่วไป หรือหัวข้อวิจัย

3. การประเมินปัญหาการวิจัย

เมื่อผู้วิจัยได้ปัญหาการวิจัยหรือชื่อเรื่องวิจัยแล้ว ก็ไม่ควรด่วนตัดสินใจลงมือทำ แต่ควรจะได้มีการประเมินปัญหาการวิจัยก่อน เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดและเกิดความเสียหายในภายหลัง ผู้วิจัยควรจะได้มีการตรวจสอบ หรือประเมินในด้านต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการทำวิจัย โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

1. **ปัญหาการวิจัยที่จะทำตรงกับความต้องการของผู้วิจัยหรือไม่** หรือตรงกับความต้องการของหน่วยงานที่ให้เงินทุนที่ต้องการผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือไม่

2. **ผู้วิจัยเองมีความสนใจในปัญหาที่จะทำวิจัยอย่างจริงจังหรือไม่** ถ้ามีความสนใจอย่างจริงจังก็จะทำให้ผู้วิจัยเองมีความตั้งใจจริงที่จะทำงานให้ดีและมีประสิทธิภาพ

3. **ผู้วิจัยมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องที่จะทำหรือไม่** แม้ว่าผู้วิจัยจะมีความรู้ดีเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย แต่ถ้าขาดความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องที่จะทำวิจัยก็จะเป็นปัญหาอย่างมากต่อผู้วิจัยเอง ซึ่งจะทำให้ผลของการวิจัยลดความน่าเชื่อถือลงได้

4. **เครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยมีหรือไม่** ถ้าผู้วิจัยไม่สามารถสร้างเครื่องมือขึ้นเองให้มีคุณภาพเป็นที่เชื่อถือ หรือถ้ามีเครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพอยู่แล้วก็ต้องดูว่าตรงกับปัญหาที่เราจะทำวิจัยหรือไม่ เพราะถ้าเครื่องมือวิจัยมีคุณภาพแล้วเรานำไปใช้เก็บข้อมูลก็จะทำให้ได้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมานั้นมีคุณภาพเป็นที่เชื่อถือได้ เมื่อนำไปสรุปเป็นผลของการวิจัยก็จะทำให้ผลการวิจัยเชื่อถือได้ด้วย

5. **ข้อมูลที่ผู้วิจัยจะไปเก็บรวบรวมนั้นมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง** จะได้รับความร่วมมือด้วยดีจากผู้ให้ข้อมูลหรือไม่ หรือจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เป็นเจ้าของข้อมูลหรือไม่ เป็นต้น

6. **ระยะเวลาและจำนวนเงินที่ใช้ในการทำวิจัยมีมากเพียงพอหรือไม่** เพราะถ้าอย่างใดอย่างหนึ่งไม่เพียงพอ ก็จะทำให้เกิดข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลและมีผลทำให้ได้ข้อมูลไม่เพียงพอ ซึ่งจะกระทบต่อผลของการวิจัยได้

7. **ถ้าปัญหาที่จะทำวิจัยนั้นมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นๆ** ก็ต้องพิจารณาว่าจะมีผลกระทบต่อหน่วยงานนั้นในด้านใดบ้าง ผู้วิจัยควรจะนำปัญหาที่จะวิจัยไปปรึกษากับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อขอความร่วมมือและการสนับสนุนให้ทำวิจัย

8. **ข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้อาจเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ** ในสาขาวิชาของศาสตร์นั้นๆ หรือไม่ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากน้อยเพียงใด คุ่มค่ากับการลงทุนลงแรงทำหรือไม่

9. **ข้อค้นพบได้นำไปใช้กว้างขวางแค่ไหน** ระยะเวลาที่จะนำไปใช้นานแค่ไหนถ้าใช้ได้เพียงสัปดาห์เดียว หรือเดือนเดียวเพราะหลังจากนั้นทุกอย่างจะเปลี่ยนแปลงไปใช้ไม่ได้ลักษณะอย่างนี้คุ้มค่าที่จะทำวิจัยหรือไม่

10. **งานวิจัยที่ทำซ้ำซ้อนกับของคนอื่นที่ทำไว้แล้วหรือไม่** ตามหลักการแล้วงานวิจัยที่ทำไม่ควรจะซ้ำซ้อนกับคนอื่น นอกจากว่างานวิจัยนั้นได้ทำมานานแล้วขณะนี้ข้อความรู้ต่างๆ อาจจะเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ได้เพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสังคมก็เปลี่ยนแปลงไปมาก เราอาจจะทำวิจัยซ้ำใหม่อีกครั้งก็ได้เพื่อตรวจสอบผลของการวิจัยว่าจะเหมือนเดิมอีกหรือไม่

11. **ปัญหาการวิจัยที่มีลักษณะทำเพิ่มเติมบางส่วน** หรือขยายขอบเขตของการวิจัยจากงานวิจัยที่มีอยู่แล้ว ผู้วิจัยก็ต้องพิจารณาว่าจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องทำและจะได้ผลคุ้มค่ากับการลงทุนลงแรงหรือไม่

จากเกณฑ์การประเมินปัญหาการวิจัยที่กล่าวมา ถ้าผู้วิจัยพบว่าการทำวิจัยเรื่องนี้มีข้อจำกัดต่างๆ มากมายถ้ายังจะฝืนใจทำต่อไปก็อาจจะทำไม่สำเร็จ หรือทำให้ผลการวิจัยขาดความน่าเชื่อถือ

4. **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย**

เมื่อผู้วิจัยได้ประเมินปัญหาการวิจัยตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วและตัดสินใจที่จะทำวิจัยเรื่องนี้ หัวข้อหนึ่งของผู้วิจัยจะต้องเขียนบรรยายเพื่อบอกว่า ทำไมผู้วิจัยจึงทำวิจัยเรื่องนี้ การวิจัยเรื่องนี้มีความเป็นมาอย่างไร หรือการวิจัยเรื่องนี้มีความสำคัญอย่างไร การเขียนจะเขียนในหัวข้อที่ชื่อว่า ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย หรือ ความเป็นมาของการวิจัย หรือ ความสำคัญของปัญหาการวิจัย หรือ หลักการและเหตุผล ซึ่งผู้วิจัยต้องเลือกใช้ชื่อใดชื่อหนึ่ง หัวข้อนี้จะเป็นหัวข้อแรกในบทที่ 1 ของรายงานการวิจัย แนวการเขียนบรรยายหัวข้อนี้มีดังนี้

1. วางแผนการนำเสนอก่อนโดยการกำหนดหัวข้อที่จะนำเสนอว่าจะมีหัวข้ออะไรบ้างและหัวข้ออะไรควรจะนำเสนอก่อนหลัง

2. ทบทวนหัวข้อต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ว่ามีความเหมาะสม หรือเป็นหัวข้อที่นำเสนอแล้วทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นด้วยว่าเป็นคำตอบของคำถามที่ถามว่า การวิจัยเรื่องนี้มีความเป็นมาอย่างไร และมีความสำคัญอย่างไร

3. ศึกษาค้นคว้าเพื่อหารายละเอียดของหัวข้อต่างๆ ที่จะนำเสนอ หรือบางหัวข้อผู้วิจัยสามารถเรียบเรียงขึ้นมาเองได้

4. ลงมือเขียนรายละเอียดแต่ละหัวข้อที่ได้จัดเรียงลำดับก่อนหลังไว้แล้ว การเขียนรายละเอียดแต่ละหัวข้อควรนำแนวคิดของผู้วิจัยเองที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า และประสบการณ์ไม่ควรจะมีแนวคิด หรือบทความของคนอื่นๆ มากนัก นั่นคือเชิงอรรถไม่ควรจะมีมาก

แบบฝึกหัด เรื่อง การกำหนดปัญหาการวิจัย

1. วิเคราะห์แหล่งที่มาของปัญหา การกำหนดปัญหาและประเมินปัญหาของงานวิจัยของนักเรียน
2. เขียนความเป็นมาของการวิจัยของนักเรียน